

- Дунаєвська 1987: Дунаєвська, Я.Ф. Українська народна казка [Текст] / Л.Ф. Дунаєвська. – К.: Вища школа, 1987. – С. 44-50
- Жаботинская 1992: Жаботинская, С.А. Когнитивные и номинативные аспекты класса числительных [Текст] / С.А.Жаботинская. – М.: ИЯ РАН, 1992. – С.18-20. – Бібліогр.: с. 20
- Кузнецов 1980: Кузнецов, А.М. Структурно-семантические параметры в лексике [Текст] / А.М. Кузнецов. – М.: Наука, 1980. – С.70
- Пропп 1969: Пропп, В.Я. Морфология сказки [Текст] / В.Я. Пропп. – М.: Просвещение, 1969. – 201 с.
- Рычкова 2003: Рычкова, Е.Л. К вопросу о лексико-семантическом выражении количественности в современном русском языке [Текст] / Е.Л. Рычкова. – Казань: Высшая школа, 2003. – С. 25-26
- Юзвенко 1989: Юзвенко, В. Українські народні казки [Текст] / В. Юзвенко /упорядник/. – К.: Молодь, 1989. – 431 с.
- Чапля 2004: Чапля, О.С. Синтагма $N_1 + de + N_2$ у функції квантифікаторів у сучасному французькому художньому мовленні [Текст] : автореф. дисертації канд. філол. наук : 10.02.05 / Київський національний ун-т. – К., 2004. – 21 с.
- Чеснокова 1992: Чеснокова, Л.Д. . Категория количества и способы ее выражения в современном русском языке [Текст] / Л.Д.Чеснокова. – Таганрог: Таганрог. гос. пед. ин-т 1992. – С.18
- Шабі 2009: Шабі, С.В. Структура лексико-семантического поля кількості у мові української казки [Текст] / С.В. Шабі. – Харків: Видавництво ХНПУ, 2009. – С. 35-37. – Бібліогр.: с. 37
- Швачко, Баранова, Кобякова 2007: Швачко, С.О., Баранова, С.В., Кобякова, І.К. Засоби квантифікації: лінгвокогнітивні аспекти [Текст] / С.О. Швачко. – Суми: Видавництво Сум ДУ, 2007. – 204 с. – Бібліогр.: с. 201-204.
- Швачко 1981: Швачко, С.А. Языковые средства выражения количества в современном английском, русском, украинском языках [Текст] / С.А. Швачко. – К.: Вища школа, 1981. – С. 27.

Статья посвящена рассмотрению особенностей употребления неопределенно-количественных лексем в околоядерной зоне лексико-семантического поля украинской сказки. Определены особенности использования количественных единиц околоядерной зоны. Как источник использованы различные виды литературных и народных сказок. Вместе с тем структурировано номены неконкретизированного множества за характеристикой функционирования сказки.

Ключевые слова: лексико-семантическое поле, околоядерная зона, количественные единицы, украинские сказки, количество.

The article is devoted to the determine of peculiarities of indefinite-quantitative lexemes usage in the nearnuclear area of lexically-semantic field of Ukrainian tale. The peculiarities of quantitative units usage of the nearnuclear area are determined. Different kinds of literature and folk tales are used as a source. At the some time the lexemes of indeterminate sets are structured on the basis of their functions in a tale.

Keywords: lexically-semantic field, nearnuclear area, quantitative units, Ukrainian tales, amount.

Надійшла до редакції 10 вересня 2010 року.

Оксана Щепка

ББК Ш12=411.4*31

УДК 81'366

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВІДНОШЕНЬ СУПЕРІОРНОСТІ / ІНФЕРІОРНОСТІ МОВНИМИ ФОРМАЦІЯМИ КОМПАРАТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

У статті розглянуто особливості репрезентації відношень суперіорності / інферіорності мовними формаціями компаративної семантики, а також проаналізовано функційно-семантичний аспект реалізації відношень відмінності.

Ключові слова: суперіорність, інферіорність, компаративність, відношення відмінності.

Компаративність виступає природним виявом людського мислення й обумовлена здатністю людини порівнювати, зіставляти явища ментального досвіду й об'єктивного сприйняття. В результаті порівняння, зіставлення отримуємо інформацію про подібність / тотожність / відмінність порівнюваних явищ, предметів, об'єктів, що реалізується через систему мовних засобів, які формують функційно-семантичне поле компаративності. Компаративність у функційно-семантичному аспекті досліджували такі вітчизняні й зарубіжні мовознавці, як В. Берков, О. Бондарко, А. Вежбицька, І. Вихованець, А. Загнітко, Н. Іванюк, І. Іскандерова, Н. Кірсанова, Т. Кузьміна, Х. Леетгес, К. Мізін, Л. М'яснянкіна, А. Найда, О. Потєбня, В. Прищєпа, А. Сазонов, Н. Слюсарєва, М. Черемісіна, Н. Ярова та ін. На сьогодні проаналізовано основні вияви та засоби реалізації компаративних відношень на всіх мовних ярусах. Водночас поза увагою лінгвістів все ще залишається питання про особливості та специфіку репрезентації відношень відмінності як результату

акту порівняння. Необхідність вивчення питання про реалізацію відношень відмінності, як інферіорних, так і суперіорних, і зумовлює **актуальність** нашої розвідки.

Мета статті – дослідити основні мовні формації, якими послуговуються для передачі суперіорних та інферіорних відношень відмінності.

Мова має достатньо великі можливості щодо вираження ідеї порівняння. Ми зупинимось на мовних засобах, що вживаються для вираження відношень відмінності. Під відмінністю розуміємо відношення, за яких певна ознака у порівнюваних предметів має різний ступінь вияву чи предмет або дія за певними характеристиками відрізняється від інших порівнюваних з нею /ним, пор.: „Еге! – подумав він [Грицько], – *та це місяць отакої роботи, то й багатирем станеш? Оже-ба! Раз така робота не щодня трапляється, а вдруге – з кожним днем міняється й плата за роботу: то більшає, як багато товару присуне, то меншає, коли дві чи три берлини...*” (Панас Мирний 1981: 77–78). У наведених реченнях виокремлюємо лексеми **багатир**, **більшає**, **багато**, **меншає**, які реалізують відношення відмінності. Так, **багатир** – це той, хто має великі статки, багатства більші, ніж люди з середніми або низькими статками; **плата більшає** – стає відмінною від звичайної, нормативної плати у бік збільшення, **плата меншає** – стає відмінною від звичайної, нормативної плати у бік зменшення, **багато** товару – кількість його відмінна від звичайної, не така, як звичайна, а більша, пор. також: *Щось наче змінилось у їхніх батьках у ті дні, і очі їхні мовби поглибшали, і шкарубкі їхні руки стали ще ніжніші, коли під час перепочинку крадькома гладили вони своїх притихлих, присмирнелих донечок та синочків* (О. Гончар 1993: 166) → **очі поглибшали** – стали „глибші”, ніж були до цього часу. Наявне порівняння очей у різні часові моменти; ...*У мене оно будиночок гірший, ніж у Платона, не маю ні „Запорожця”, ні кольорового телевізора, ні оццядної книжки...* (О. Коломієць 1990: 241) → в результаті порівняння двох будиночків виявляється, що один з них гірший.

Семантичним інваріантом, який об'єднує різнорівневі мовні засоби вираження відмінності і зумовлює їхню взаємодію, виступає модель *x не такий, як у*. Так, у реченні *...я знаю, знаю віднині, кохання – це ніжність і чистота! Ніжність, що дужча за смерть!* (О. Гончар 1993: 184) порівнюється сила ніжності і сила смерті, і констатується несхожість: сила ніжності **не така, як** сила смерті, вона має більший ступінь вияву – „дужча”. У конструкції [Володько:] – *Дніпро? То мусить бути ширізна річка...* (У. Самчук 2003: 192) також фіксуємо констатацію відношень відмінності, які передаються лексемою „ширізна”: ширізна річка – це **не така, як** інші (навіть широкі) річки, а набагато ширша.

Найрепрезентативнішим у вияві відношень відмінності між порівнюваними об'єктами виступає компаратив. Функція компаративна полягає у «вираженні відносної відмінності між двома порівнюваними предметами за ступенем вияву тієї чи іншої спільної для них ознаки» [ГРЯ-60, т. I: 24]. На думку Г.Золотової, значення компаративна можна подати так: А вище за В = А перебільшує В, А нижче за В = А не досягає В [Золотова 1982: 163]. Пор.: *Невже вона його причарувала так, тая недоросла Гайнка, і він не бачить, що вона, Їва, краща, чепурніша за неї?* (Б. Грінченко 1989: 79). *...рідна мати і б'є, та не болить, а свекруха словами б'є гірше, ніж кулаками* (І. Нечуй-Левицький 1986: 217).

Вважаємо, що це визначення компаратива можна застосовувати і до інших мовних формацій з компаративною семантикою відмінності. При констатації нерівності можливі два варіанти: констатація перебільшення / суперіорності та констатація нижчого ступеня вияву ознаки, тобто інферіорності.

При цьому слід зазначити, якщо говорити про компаратив, то «в цілому у мовах граматично оформлено лише відношення суперіорності. ...Відсутність морфологічно оформлених способів вираження інферіорності, вочевидь, обумовлена відсутністю потреби у спеціалізованому вираженні цього значення, що можна пояснити низькою частотністю висловлювань з цим значенням. Між іншим, судження типу *та гора мені висока* повинні б бути більш-менш частотними. Річ, мабуть, у тім, що подібні інферіорні структури завжди – або майже завжди – можуть бути реалізовані через суперіорні структури типу *та гора вища за цю*. Інакше кажучи, наявність лексичних і граматичних конверсивів, які надають можливість висловити інферіорну думку суперіорно, – причина відсутності шкали інферіорності» [ТФГ 1996: 110].

Семантичним інваріантом, який об'єднує різнорівневі мовні формації із значенням суперіорності, є модель *x не такий, як у* → *x більший, кращий у*.

Наприклад: *Там ліс густіший, ніж деінде, і голос сокири загубиться* (О. Кобилянська 1988, с. 448); *Було нас у батька три дочки, – я найстарша* (Марко Вовчок 2001, с. 55); *Потаюк – низенький енергійний хлопець, дуже гостроносий і дуже закоханий в шапочку-кубаночку, в якій так і сидів за бюрком під величезною мапою, обтиканою фігурками різних звірят і птахів...* (І. Багрянний 2001, с. 185).

При вираженні суперіорності порівнюються особи, предмети, явища, дії, що мають спільні ознаки / ознаку. Але водночас констатується, що: а) одному з них ця ознака притаманна більшою мірою, ніж іншому, наприклад: **Велетенська** кішка зробила скажений стрибок угору, як підкинена угору (І. Багрянний 2001: 216) → щоб передати, що кішка за своїми розмірами не така, як звичайні кішки, а більша, у цьому разі вжито лексеми „велетенська”, семантика якої імпліцитно компаративна: „велетенська” кішка – значно більша, ніж звичайна кішка або ніж інші подібні кішки. *От виріс як у роті – довший, ніж у корови!* (І. Нечуй-Левицький 1985: 423); *...засмажене курча завжди виглядає щасливішим од живого, просто промениться чудесним, смаглим рум'янцем з утіхи, що зараз його з'їдять* (О. Забужко 2006: 17); б) порівнюється одна особа, чи предмет, чи дія через певний проміжок часу або за певних умов, які раніше були відсутні, пор.: *Владою своєю новий бригадир*

не зловживав, з ним можна було сперечатись, жартувати, дівчата при ньому відчули себе **вільніше** (О. Гончар 1993: 44); *Хлопці трохи помовчали, але переходя знов почали балакати: спершу тихо, а далі все голосніше, а потім зовсім голосно* (І. Нечуй-Левицький 1986: 155). *Хлопець хоч і тримався мужніше, ніж сестра, все ж не міг від тата відпустити – так і поривався до нього, мов незримо прив'язаний* (В. Барка 2003: 208) → наявне порівняння способу поведінки хлопця і його сестри – „хлопець тримався мужніше, ніж трималась сестра”, результатом порівняння виступає встановлення відношень суперіорності: **х не такий, як у** → **х більший, кращий у**; *Рятування людського життя і полегшення страждань завжди здавались мені найвищими, найблагодійнішими* покликаннями людини (О. Довженко 1976: 141) – у поданому реченні прикметники найвищого ступеня порівняння „найвищий”, „найблагодійніший” вживаються на позначення суперіорних відношень: у порівнянні з іншими покликаннями людини рятування людського життя – найвище і найблагодійніше.

Значення суперіорності в українській мові реалізують:

1. Параметричні прикметники: *високий, великий, широкий, сильний* і т. д. Тоді як їхні антоніми *низький, малий, вузький, слабкий* і под. вживаються на позначення компаративної інферіорності. Семантична відмінність між цими антонімічними парами полягає у протиставленні «більше норми» – «менше норми». «прикметники, що позначають більший полюс шкали (великий, високий, широкий), мають значення перебільшення норми, а їхні антоніми – недосягнення норми» [Апресян Ю. 1974: 295 - 297]. «Для таких прикметників нормою виступає уявлення про середній ступінь виву названої ознаки в об'єктах даного класу – «видова норма». Норма описує або звичайний, стан речей, або стан речей, який виступає природним для даної ситуації, так що його відсутність суперечить очікуванням потенційних учасників ситуації [Апресян 1974: 245 - 247].

2. Компаративи, наприклад: *вищий, кращий, старіший, відповідальніше, зручніше* і т. д., які, зокрема, вказують:

1) на ознаку, що може бути виражена в одному предметі більшою мірою, ніж в іншому: *...а вони, як змовились, пропонують тексти – в насмішку – один фальшивий, а другий ще фальшивіший* (О. Гончар 1993: 120);

2) на ознаку, що в одному і тому ж предметі в цей період виявляється у більшій мірі порівняно з іншим періодом, наприклад: *На виду стала Ганна повніша з себе показніша: ще краща була вона молодницею, ніж дівкою* (І. Нечуй-Левицький 1985: 46);

3) на більшу міру ознаки без порівняння з іншим предметом, на зразок: *Часами ліз під землю і звідти очікував сонячного промінчика, теплішого подиху з неба* (У. Самчук 2003: 128);

4) на ознаку, що виражається більшою мірою порівняно не з одним предметом, а з певною їхньою сукупністю: [Лаврін:] – *Святий, Карпе, Палажку. Кращої од Палажки нема на всі Семигори* (І. Нечуй-Левицький 1986: 154)

5) на ознаку, що переважає над сукупністю, яка окреслюється як невизначено велика або всеосяжна: *Немає вищого закону, брати мої, і дужчої сили за силу любові* (В. Винниченко 2005: 128).

3. Суперлативи: *найбільший, найрозумніший, найохайніший, більш ретельно, більш досконало* і под. У Дніпропетровську відкрито *найсучасніший* у Європі центр керування повітряним рухом (Україна молода. – 2007. – № 105. – С. 5).

4. Афіксальні інтенсиви: *широченний, величезний, багатющий, пречудовий, суперелітний, надпотужний, носище* і т. ін. Пор.: *Проте Григорієві це місто [Хабаровськ] сподобалось... Скований кригою і вкритий криговими торосами широченний Амур огинав його внизу попри гору* (І. Багрянний 2001: 181) → „широченний” Амур – значно ширший, ніж інші подібні річки; *Слідком за кедрами пнулися велетенські осики та інші листаті гіганти, що, будиши нижче за кедри, творили другий ярус* (І. Багрянний 2001: 40) → „листаті” – це дерева, розмір листя яких значно переважає розмір листя інших подібних дерев; ... *Як у тумані підійшов. Кремезний, броватий, волохаті груди в пазусі* (І. Багрянний 2001: 55) → „броватий” – з бровами, що значно більші (густіші, ширші), ніж звичайні брови, ніж певна узагальнена норма; *Свій вибір чиновники зупинили на суперсучасному «крутому» джипі «Судзукі Гранд-Вітара», за який із державної кишені заплатили 180 тисяч гривень* (Україна молода. – 2007. – № 143. – С. 10) – у цьому разі „суперсучасний” джип означає найбільш сучасний, останньої моделі, сучасніший, ніж інші подібні джипи; ...*Що то без товариства та в такій темряві! А воно, либонь, ведмедяра або вепр, а мо' й ще що...* (І. Багрянний 2001: 110) → „ведмедяра” – великий ведмідь, який значно більший, ніж інші подібні ведмеді; ...*Це зараз невелика [щука] вдарила, а то, бува, як махне, так і виб'є ополонку, а з неї отакенне хвостище прогляне* (М. Стельмах 1993: 274) → „хвостище” = великий хвіст, який більший „норми”.

5. Квантитативні інтенсиви. Вираження інтенсивності / ступеня вияву ознаки відбувається за допомогою подовження того чи іншого сегмента слова: *-Вся річка йде. Страшенно так суне та ріщуть... А наро-о-ду на березі, повно!* (В. Винниченко 1987: 53); подовження голосного [о] передає суперіорне значення разом із лексемою *повно*, яка має імпліцитний вияв компаративності → *наро-о-оду повно* = не так, як завжди, більше, як завжди, більше норми. ...*Заливай забрехав дале-е-ко, і моє вухо й почуло* (І. Багрянний 2001: 76).

6. Редуплікаційні інтенсиви. Коли більший ступінь вияву ознаки передається подвоєнням прикметників/прислівників: *Чому кажуть, що нема в світі щастя? На світі багато-багато щастя!* (Б. Грінченко 2002: 385) → „багато-багато” означає значно більше, ніж зазвичай, дуже багато – *На світі щастя*

більше, ніж треба; Невеселі та коротенькі пилітвічані дні, а ще смутніші довгі-довгі, як море, ночі! (І. Нечуй-Левицький 1985: 54); Інколи редуплікація може супроводжуватися суфіксацією чи префіксацією, що підсилює компаративну семантику, пор.: *Мовчить, і тільки оченята сині-пресині та ще кирпатий носик* (У. Самчук 2003: 146), у цьому разі в лексемі „пресині” через префікс *пре-* актуалізована компаративна семантика: „пресині очі” – синіші, ніж інші сині очі. Редуплікація посилює вияв компаративних відношень відмінності, оскільки „сині-пресині очі” синіші, ніж „пресині”, і ще більш синіші, ніж просто „сині”.

7. Іменники та прикметники з імпліцитним виявом компаративності типу *красень, багач, велетень, гігант, грандіозний, надзвичайний, видатний, самобутний* і т. ін. Наведемо дефініції таких лексем у словниках української мови: *красень, 2. Про того, хто виділяється своєю красою, про щось гарне* [СУМ IV 1973: 326]; *велетень, 2. ... // Людина, що вирізняється з-поміж інших дуже великим ростом. 2. перен. Предмет або істота, що за своїми розмірами значно переважає інші подібні предмети, істоти* [ВТССУМ 2003:80]; *гігант, 1. Велика на зріст людина, велетень. 2. Видатна в якій-небудь галузі людина* [СУМ II 1971: 63].

8. Дієслова з компаративною семантикою: *ширишати, ближчати, бадьорішати, помужнішати, потеплішати, повеселішати* та ін., що мають сему „ставати / стати крацим, більшим”. Словник, наприклад, подає такі тлумачення цих лексем: *ширишати, Ставати ширшим; розширяться* [СУМ XI 1980: 462]; *бадьорішати, Ставати бадьорішим ...* [ВТССУМ 2003: 33]; *побагатішати, Стати багатим ...* [ВТССУМ 2003: 802] тощо, пор. контекстуальний вияв подібних лексем: ...*потім пляма ширшає, вона вже заливає весь помідор, він охоплений пожежею, веселішає, посміхається все бадьоріше, – а там уже дивись, геть зовсім палахкотить, сміється, регочеться, так йому добре на гарячій літній грядці* (Є. Гуцало 1984: 398).

9. Інтенсифікатори типу *надто, дуже, занадто, вельми, зовсім, страшенно* і под., які, поєднуючись з іншими лексемами (прикметниками, прислівниками, дієсловами), посилюють вияв компаративності, пор.: *Надто слухняний став Вова* (О. Копиленко 1982: 17), у цьому разі Вова не просто став слухняніший, ніж до моменту мовлення, а набагато слухняніший → Набагато слухняніший став Вова, ніж був раніше; – *Гарна, дуже гарна цього року огорожина, – промовила знов Ганна* (І. Нечуй-Левицький 1985: 47) → „гарна” – це вже краща, ніж норма, а з інтенсифікатором „дуже” вияв відношень відмінності посилюється → *Сього року огорожина набагато краща, ніж завжди.*

Якщо при порівнянні виявлено, що ознака / ознаки одного об’єкта, предмета, явища має менший ступінь вияву, ніж іншого, тоді говорять, що відношення нерівності / відмінності реалізуються в інферіорному значенні.

Семантична модель, що об’єднує мовні засоби для констатації інферіорності, має такий вигляд: *x не такий, як у* → *x менший, гірший у*. Пор.: *З того попелу десь візьмуться маленькі хатки, ще менші крамниці, вишиті очеретом та прикриті землею...* (І. Нечуй-Левицький 1985: 81). В останньому реченні „маленькі хатки” – це хатки, розміри яких не такі, як треба, як звичайні, а менші. Отже, маємо констатацію відношень відмінності зі значенням зменшеного ступеня вияву інтенсивності ознаки. Реалізувати такі відношення допомагають словотвірні засоби: суфікс *-еньк-* у слові „маленькі” і суфікс *-к-* у слові „хатки”, а також семантика лексеми „малий” – „меншого, ніж треба, розміру” [ВТССУМ 2003: 506]; „ще менші крамниці” – це крамниці не такі за розмірами, як маленькі хатки, а менші. У цьому випадку інферіорне значення передано компаративом (вищим ступенем порівняння прикметників). Пор. також: *Вірвочка була трохи покоротка, він [Григорій] її так потяг спересердя, що вона перервалась посередині* (І. Багрянний 2001: 77) → „покоротка” – це трохи коротша від звичайної. У цьому разі інферіорні відношення реалізовано за допомогою префікса *по-*; *Китайча подало чай в манюньких порцелянових горнятках, без цукру, безкоштовно* (І. Багрянний 2001: 192) → прикметник „манюньких” передає відношення зменшеного ступеня вияву ознаки, акумулюючи при цьому два засоби – лексичний (див. вище на тлумачення лексеми „малий”) і словотвірний (за допомогою суфікса *-еньк-*); *Видобуток вугілля в Україні з кожним роком поступово зменшується, проте, на жаль, це не позначається на кількості нещасних випадків під землею* (Україна молода. – 2007. – № 111. – С. 5) – в останньому реченні фіксуємо відношення інферіорності, що реалізовано через дієслово „зменшується” – видобуток вугілля в останні роки стає меншим порівняно з минулими роками.

Реалізують інферіорні відношення в українській мові:

1. Параметричні прикметники: *малий, низький, вузький* і т. д., семантично тотожні моделі „менше норми”.

2. Деінтенсифікатори типу *трохи, ледве* і под., які, поєднуючись з іншими лексемами (прикметниками, прислівниками, дієсловами), послаблюють вияв компаративності.

3. Дієслова з компаративною семантикою: *менишати, молодішати, дрібнішати, вузчати, легишати, худнути, покоротішати* та ін., що мають сему „ставати / стати гіршим, меншим”. Словник, наприклад, подає такі тлумачення цих лексем: *менишати, 1. Ставати меншим (про обсяг, кількість, величину чого-небудь); зменшуватися* [СУМ IV 1973: 672]; *молодішати, Ставати молодішим, набувати молодшого вигляду* [СУМ IV 1973: 789]; *дрібнішати, Ставати, робитися дрібнішим щодо величини, розміру, об’єму* [ВТССУМ 2003: 248].

4. Афіксальні деінтенсифікатори, напр.: *вузькуватий, темнуватий, синоватий, зеленуватий, сивавий, темнавий, дрібнісінький, малюсінький, тихесенький, горбок, столик, камінець, вагончик* т. д. Пор.: *Він озирнувся і побачив, як поперек вулиці, кланяючись капелюхом і весело балакаючи, наближався до нього середнього росту підстаркуватий панок з коротко остриженим ріденьким волоссям, рудими, сивавими вусами, одягнений у чорний витертий сурдут* (І. Франко 2005: 154). *На базарі стоять рядками малесенькі*

крамниці, наче скриньки, понизані нитками (І. Нечуй-Левицький 1985: 80) → „малесенькі” – менші, ніж інші подібні крамниці. *Стась мовчав і тільки колотив ложечкою чай* (І. Нечуй-Левицький 1986: 547).

Отже, відношення нерівності як результат акту порівняння можуть бути реалізовані у двох протилежних напрямках: як суперіорні відношення компаративності та як інферіорні. Мовні формації, якими послуговуються для передачі суперіорності та інферіорності належать до різних мовних рівнів, мають різну частотність вживання, але об'єднуючим фактором для них виступає семантична модель *x більше, краще / менше/гірше у*. При чому *у* – це може бути як конкретний предмет чи об'єкт, так і узагальнена норма, визначена за таку членами даного мовного колективу. Вивчення питання репрезентації компаративних відношень відмінності видається нам цікавим і перспективним, оскільки недослідженою поки ще залишається проблема реалізації відмінності як такої, тобто абсолютної відмінності.

Література

Апресян 1974: Апресян, Ю. Д. Лексическая семантика : Синоним. средства языка [Текст] / Ю.Д. Апресян // Акад. наук СССР ; Науч. совет по комплексной проблеме "Кибернетика". – М. : Наука, 1974. – 367 с.

Бондарко 1973: Бондарко, А.В. О некоторых аспектах функционального анализа грамматических явлений [Текст] / А.В. Бондарко // Функциональный анализ грамматических категорий : [сб. науч. тр]. — Л., 1973. — С. 5—31.

Бондарко 1984: Бондарко, А.В. Функциональная грамматика [Текст] / А.В. Бондарко. — Л. : Наука, 1984. — 136 с.

Вежбицкая 1988: Вежбицкая, Анна. Сравнение — градация — метафора [Текст] / Анна Вежбицкая // Метафора в языке и тексте. — М. : Наука, 1988. — С. 133—152.

ВТССУМ 2003: Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / гол. ред. В.Т. Бусел. — К. : Ірпінь : ВТФ, 2003. — 1440 с.

Вольф 2002: Вольф, Е.М. Функциональная семантика оценки [Текст] / Е.М. Вольф. — М. : Едиториал УРСС, 2002. — 260, [1] с.

ГРЯ-60: Грамматика русского языка [Текст] : В 2-х т. / Редкол.: В.В. Виноградов и др. ; АН СССР, Ин-т рус. яз. – Изд. испр. – М. : Изд-во АН СССР, 1960. – Т. 1. : Фонетика и морфология. – 1960. – 719 с.

Загнітко 1991: Загнітко, А.П. Основи функціональної морфології української мови : навч. посіб. [Текст] / А.П. Загнітко. — К. : Вища шк., 1991. — 77 с.

Золотова 1982: Золотова, Г.А. Коммуникативные аспекты русского синтаксиса [Текст] / Г.А. Золотова ; АН СССР, Ин-т рус. яз. – Москва : Наука, 1982. – 368 с.

Золотова 2005: Золотова, Г.А. Очерк функционального синтаксиса русского языка [Текст] / Г.А. Золотова. – М. : КомКнига, 2005. — 351 с.

Сущинський 1980: Сущинский, И.И. Средства выражения ослабления признака в современном немецком языке [Текст] / И.И. Сущинский // Вопросы лексикологии немецкого и французского языков. — М. : Наука, 1980. — С. 66—75

ТФГ 1996: Теория функциональной грамматики. Качественность, Количественность [Текст] / Т.Г. Акимова, В.П. Берков, А.В. Бондарко, под. ред. А.В. Бондарко. — СПб. : Наука, 1996. — 264 с.

Джерела

Багрянний Іван. Тигролови; Морітурі / Іван Багрянний. — К. : Наук. думка, 2001. — 368с.

Винниченко В. Вибране / В. Винниченко. — К. : Школа, 2002. — 303 с.

Гончар О. Т. Собор : [роман] / О. Т. Гончар. — К. : Веселка, 1993.— 286 с.

Грінченко Б. Д. Поезії. Повісті. Оповідання / Б. Д. Грінченко. — К. : Наук. думка, 2002. — 430 с.

Довженко О. Вибрані твори / О. Довженко. — Одеса : Маяк, 1976. — 148 с.

Забужко Оксана. Сестро, сестро: Повісті та оповідання / Оксана Забужко. — [2-ге вид.]. — К. : Факт, 2004. — 240 с.

Коломієць О. Ф. П'єси / О. Ф. Коломієць. — К. : Мистецтво, 1990.— 224 с.

Копиленко О. Дуже добре : [романи] / О. Копиленко. — К. : Рад. школа, 1982. — 342с.

Мирний Панас. Хіба ревуть воли, як ясла повні? : [роман] / Панас Мирний, І. Білик. — К. : Веселка, 1981. — 366с.

Нечуй-Левицький І. С. Повісті та оповідання. Твори в двох томах. Т.2. / І. С. Нечуй-Левицький — К. : Наук. думка, 1986. — 640 с.

Самчук Улас. Марія; Куди тече та річка / Улас Самчук. — К. : Наук. думка, 2003. — 416 с.

В статтє рассмотрен вопрос об особенностях репрезентации отношений супериорности / инфериорности языковыми формациями компаративной семантики, а также проанализирован функционально-семантический аспект реализации отношений неравенства.

Ключевые слова: супериорность, инфериорность, компаративность, отношения неравенства.

The article considers peculiarities of representation superiority / inferiority relations with patterns to make comparisons and it is analyzed functional-semantic aspect of expressing relations of difference.

Keywords: superiority, inferiority, semantics of comparison, relations of inequality.

Надійшла до редакції 16 вересня 2010 року.